

112.

I. N. F. C.
DISSERTATIO ACADEMICA

DE

LUXU AVARI,

QUAM

*Conf. Ampl. SENATUS Philos. in Reg. Acad.
Aboënsi,*

PRÆSIDE

MAG. JOHANNES
BILMARK,

HISTOR. AC PHIL. PRACT. PROFESSORE ORDIN.

Publice examinandam modeste sifit

JOHANNES ISAACUS
EKEGREN,

Alumnus Regius.

In AUDITORIO MAJORI Die XXI Junii

Anni R. S. MDCCLXXIV.

H. A. M. C.

A B O Æ

Impressit JOHANNES CHRISTOPHORUS FRENCKELL.

Kongl. Maj:t

Tro-Tjenare och Ryttmästare,

Wälborne,

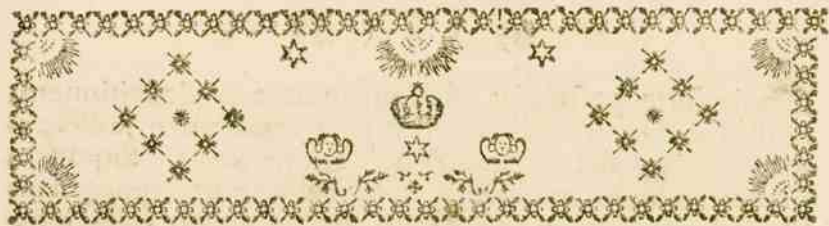
Herr **CARL GUSTAF
UGGLA,**

Som det är för mig omöjligt, at tolka både Herr Ryttmästarens beständiga godhet, såsom och min skyldiga och wördnadsfulla årtjänsta; så torde imedlertid, til dess något bättre tilfälle uppas, detta mitt Första Academiska Arbete, hwilket jag i all ödmjukhet Herr Ryttmästaren upoffrar, få blifwa et wedermåle af hwad Herr Ryttmästaren til min fördel gjordt och hwad jag ännu bör gjöra. Himlen befröne Herr Ryttmästaren med alt sielfbegärligt godt, då har jag wunnit min önskan, under det jag med beständig wördnad framhårdar

Wälborne Herr Ryttmästarens

Ödmjukaste Tjenare

JOH. I. EKEGREN.

PRÆFATIO.

Quam sordities hominis avari adeo sit nota, ut eadem in proverbium fere abierit; haud paucis obveniet mirum, quod nos in præsentī opella de luxu avari nonnulla disserere constituerimus. In ipso igitur opusculi hujus limine profiteri liceat, quod isthanc operam non eum in finem in nos susceperimus, quasi paradoxa nobis arrideant, aut vitium gravissimum, radicem omnium malorum, immerito quodam virtutum fūco incrustare velimus, ut sic avaritia, si non pulchra, minus tamen deformis appareat; minime gentium, nostra enim indoles postulat, ut scapham scapham, quod trito circumfertur adagio, appellemus. Harum igitur meditationum scopus est, tum ut dilucide ostendamus, luxum avari non imaginarium esse, nedum chimericum, sed realem, tum etiam ut ansam nobis præbeatur, indolem avaritiæ aliquanto plenius, quam communiter a Moralistis fieri solet, explicandi. Pergratum omnino nobis erit, si quidquam in medium adferre queamus, quod non prorsus triviale censei possit.

§. I.

Quod de tempore quondam dixit Hipponensium Præsul, *AUGUSTINUS*, scilicet si nemo ab ipso quæret, quid tempus esset? tum optime quidem hoc sciret, at

si quis forte postularet exactam temporis definitionem, nihil haberet, quod apposite satis respondere posset; idem ferme valet de indole ac notione *luxus*. Siquidem omnes quidem intelligere nobis videamur, quid *luxus* sit, sed adequatam ejus ideam vix quisquam tradere hactenus potuerit. Communis est notio, quod *luxus* sit, quicquid nimium censeatur. Enimvero cum limites ejus, quod in vita communi habeatur *nimum*, *satis* & *parum*, haud determinari queant, siquidem hæc ipsa ab opinione, quin & vanitate hominum, sibi ipsis raro similia, dependeant; sequitur, quod idea *luxus* sit relativa, adeo ut quod respectu Sempronii *nimum* censeatur, idem respectu Titii vix tantum, quantum *satis* est, haberi possit. Atque hi quidem diversi respectus, ideam *luxus* ingredientes, impediunt, quominus adequatam *luxus* conceptum nobis formare queamus. Si quis dicat, quod *luxus* in copia rerum, imprimis minus necessariarum, consistat, minime tamen hic rem acu tetigisse censendus erit. Quid enim, quæso, est illud, quod ad minus necessarium referri debeat? Siquidem tam necessaria, quam minus necessaria dependeant ab opinione & æstimatione acquirentium. Pergat tamen quispiam, & dicat, quod res superflue, saltem minus necessariae sint variae, quibus in vita communi facile carere possumus, veluti exquisita suppellex, magnificus equorum, currum & vestimentorum apparatus, longa pedisequorum series, & alia his similia. Ita quidem calculos subducit parcus, a quo tamen toti dissentiant ambitiosi ac voluptuosi, qui hæc omnia ad suam dignitatem, ipsa etiam vita nonnunquam illis cariorem, tuendam adeo necessaria judicant, ut stomachum quandoque defraudare, & ea, quæ ipsa postulat natura, sibi denegare non dubitent, modo satis splendide vivant, & propter suam magnificentiam ab obviis passim celebrentur. Si quis *luxum* definiat

definiat per copiam rerum elegantium, ne sic quidem characterem luxus distinctivum exhibet, siquidem vitæ elegantia pro diversa hominum indole admodum variet, & suum cuique pulchrum videatur. Alii rursus sibi talem luxus ideam formarunt, ut idem in eo consistat, si quis majores faciat sumtus, quam conditio & facultates ejus permittant: sed nec muneris conditio nec facultates cujuslibet indivulso nexu inter se cohærent. Multi enim in honorum fastigio sunt constituti, quos nec ex vestium nitore, nec ex ædium amplitudine dignoscere licet. Multi etjam ingentes quotannis faciunt sumtus, sed ita tamen, ut ne conjectando quidem quis adsequi possit, quibus rebus tantum pecuniarum impendant. Esto autem, quod luxus terminum, a quo incipit, determinare haud valeamus, hoc tamen minime impedit, quin luxum, dum veluti consistentiam quandam nactus fuit, quilibet oppido dignoscere possit. Si igitur exactam luxus definitionem non exhibeamus, aliqualem tamen ejus tradimus descriptionem, dicendo, quod luxus consistat incopia rerum ad jucunditatem, commoditatem & ornatum vitæ pertinentium.

§. II.

Pergimus ad alterum, quod in rubro Dissertationis nostræ comparet, vocabulum explicandum, paucis tantummodo indolem avaritiæ exposituri. Docet experientia, quod nostris animis alte sit impressum studium, nostram promovendi felicitatem, & ea omnia consecrandi adminicula, quibus ad isthanc votorum metam pervenire possimus. Quum itaque ex communi hominum æstimatione & opinione numus in se contineat pretium virtuale rerum, in commercium venientium; non admodum mirum est, si homines studio pecunias acquirendi ferantur, ut eo commodiorem ac jucundiorem suam reddant vitam. Sicut igitur affectus nostri, adpetitus vel

aversationes, dum intra justos coercentur limites, suis non destituuntur utilitatibus, ita etiam cupiditas habendi, per se considerata vel saltem dicto modo constricta, nihil involvit, quod reprehensione prorsus dignum foret. At si isthæc cupiditas justæ moderationis transgrediatur limites, quo quidem modo emergit *avaritia*, quæ immodica est habendi cupiditas, tum demum vituperationem meretur, siquidem omne nimium vertatur in vitium. Accidit enim in Moralibus sæpe, quod in Physicis contingere observamus. Sicut enim modicus victus fessas corporis reficit vires atque sanitatem confirmat, immodicus autem cibus & potus necessariam digestionem impediendo facit, ut cruda multa in corpore relinquantur, quæ tam robur corporis labefactant, quam vigorem animi sensim imminuunt; ita habendi cupiditas per se innoxia, ubi in avaritiam degeneravit, homini admodum exitiosa evadit. Simpliciter dicamus: avaritia est admodum noxia, sive moraliter, sive civiliter vitium hoc consideremus; siquidem illius œstro percitus pleraque officia DEO, sibi ipsi & aliis præstanda turpiter violet, ut tantummodo vehementiæ adfectus sui satisfaciat. DEUM quidem subinde serio colere videtur, re tamen ipsa est Idololatra, qui numis suis aras erigit, fiduciamque suam non in Creatore, sed in rebus collocat creatis, eisdemque vilissimis. Quid enim est aurum, quam gleba quædam terrestris, quam color, raritas & pondus aliquantum commendant, nullum fere in se pretium habens, quippe quod totum ab hominum dependet opinione. Quam frigidus porro est ille cultus, quo avarus DEUM prosequitur. Omnis profecto pietatis species evanesceret, nisi sibi haberet compertum, DEUM esse omnium bonorum Auctorem & Distributorem, adeoque in motivis pietatem exercedi apud avarum primas sibi partes vindicant bona, quæ a munifico Creatore expectat,

stat, proxime autem collocat ipsum DEUM. Si enim nubila quandoque incidant tempora, quibus vel successus votis ejus non responderet, vel jacturam quandam fortunarum suarum ex improvise facere cogitur, tota ejus pietas confestim vacillat & sensim deficit, adeo ut DEUM Optimum injuriæ sibi præter meritum illatæ expostulare non dubitet. Enimvero sicut vitia pleraque inter se sunt concatenata; ita non solum in DEUM est injurius ac contumeliosus, sed in alios etiam gravis atque improbus. Quas enim fraudes, dolos, malasque artes non comminiscitur, quas non adhibet machinationes, ut saltem specie justæ rectique alterius sibi vindicet bona. Nempe unde & quomodo habeat, parum est sollicitus, sed oportet habere; satis sua ex opinione est generosus, si modo satis pecuniosus fuerit. Si bona quædam aliis subinde præstet avarus, hæc ipsa sunt hamata, eo directæ, ut insigni cum fœnore paulo post eadem recolligat. Nec officia, sibi ipsi debita, rite observat avarus, quamvis propter se solum primo intuitu vivere videatur. Continuis enim distringitur curis, quare subtristis plerumque incedit; obsoletis & longa hæreditate sibi relictis utitur vestibus, quin et tenui ac parabili victu contentus, genium suum sæpe defraudat; svaviorum quidem ferculorum cupidus, si modo eadem absque ullis obtineret impensis; quamobrem si quando lautius prandeat aut coënet, foris hoc ipsum fiet, domi autem splendide esurit. Vivit ut pauper, ut dives moriatur; custos magis pecuniæ suæ, quam Dominus, qui sollicite computare solet non quantum possideat, sed quantum adhuc desideret. Civiliter etiam considerata avaritia, est admodum noxia, quippe quæ facit, ut stagnatio pecuniarum existat, quæ industriam multorum civium sufflammat, adeo ut hi desiderent occasionem victum & amictum nec non alia necessaria vitæ adminicula sibi comparandi.

§. III.

Quicumque ea, quæ in medium hæcenus attulimus, æqua pensitaverit lance, non dubitabit, quin avaro luxus quædam species competat, hoc tantum cum discrimine, ut quum luxus in ambitiosis ac voluptuosis sit totus fere ad ostentationem comparatus, idem apud avarum majorem soliditatem, & si barbære liceat loqui, realitatem habeat. Quod enim avarus in omnium rerum copia vivat, tanto minus quispiam inficias ibit, quum ne quidem avarus ipsum hoc negare audebit, quamvis non tantum possideat, quantum suis responderet cupiditatibus, quippe quæ plus ultra semper tendunt. Omnis luxus fundamentum est procul dubio vanitas, sed num eadem minor est in avaro, quam in ambitioso ac voluptuoso? Comparari quidem hæc species vanitatis inter se non possunt, siquidem heterogenæ sint & in diversa plane tendant; non tamen propterea dici potest minorem in avaro vanitatem, quam in ceteris modo memoratis inveniri. Singula enim hæc adfectuum suorum mancipia sensum humanitatis, & virtutis speciem, saltem sua ex opinione servare nituntur. Sic nemo, quantumvis opibus inhiat, avarus censeri vult, sed vitæ suæ rationem specioso virtutum fuce incrustare nititur. Se enim moderatum, temporibusque prudenter inservientem, se exactum & cordatum jactitat Oeconomum, qui pretium novit divitiarum, quas voluptuosus ac ambitiosus temere dilapidant. Novit præterea, quod æstimatio popularis crescat pro ratione divitiarum, quas quispiam habere putatur, adeo ut ipse Homerus, si opibus destituatur, vix dignus judicetur, qui in honestam quandam domum recipiatur. Rideant versipelles Thraones tunc avari victum, difformem habitum, & alia his similia, ipse vicissim ridet illorum ignorantiam & vecordiam, qui ignorant, quod si vel minimam, quam possidet,

det, auri & argenti cistam referare vellet, mox ipsos confunderet. Solatur se, quod si a levibus hominibus nonnunquam contemnatur, a magnis tamen viris, qui merita ejus cognoscunt, prolixus ipsi sapissime honor exhibeatur.

§. IV.

Dicat autem quispiam: quod in vita avari desideretur ea jucunditas, ea commoditas atque is ornatus, in quibus præcipuum luxus momentum consistit. Sed sicut diversæ admodum sunt hominum indoles ac diversa judicia, ita diversa quoque studia hinc exiunt. Voluptuosus enim summam experitur jucunditatem, dum rebus, sensus ejus externos titillantibus, fruitur, quando opiparis vescitur epulis, & Falerna bibit vina. Summam judicat commoditatem, dum ministrorum cingitur grege, quorum singuli non modo jussa Domini strenue capebant, sed nutus etiam ejus confestim exsequuntur: ornatum denique vitæ consistere putat in aurea & argentea supellectili, in vestibus auro & gemmis condecoratis. Alia autem est ambitiosi indoles, qui nihil æque jucundum putat, quam in Principum ac Optimatum versari aulis, & alios atque alios honorum capeffere gradus, in quibus constitutus, veluti Sol ceteros cives, tamquam obscuros planetas, honorum lucem & beneficiorum calorem a se mutuantes, rugoso despicit supercilio. Ambitiosus quoque totus quantus quasi extra se est, & dum externam magnificentiam, quo demum cunque modo comparatam, jactare potest, internam familiæ suæ constitutionem parum curat. Avarus quoque saltem ex sua opinione, aliorum autem de se judicia, ut frivola, in hoc negotio parum curat, æque jucundam, commodam atque elegantem degit vitam, ac quisquam alius. Quæ enim sensatio est jucundior ea, quam in sinu suo experitur avarus, dum ingentes auri & argenti cumulos, sua

congestos industria, contemplatur & cumulat, dumque a prætereuntibus se juxta milliones aestimari audit. Opera ministrorum non quæ idem utitur, verum & hanc non commodam sed maxime incommodam & homine ingenio prorsus indignam censet. Quum omnis fere ornatus auro & argento suam debeat originem, avarus non potest ornatu destitui, siquidem memoratis metallis ferme luxuriat. Non quidem cum ambitioso omnia sua secum portat, sed ut hos confundat, qui patrimonia sua rebus levibus impendunt, æs alienum contrahunt, & in quævis vitæ pericula sese conjiciunt, tantum ut ceteris splendidiores videantur, avarus non raro servis suis permittit, elegantiarum imitari magistros, ipse interim eorum contemnit vecordiam, qui characteres hominis bene meriti ex vestibulis & fercularum pompa petunt. Si præsens eorum vita quidquam habeat, quod levium hominum admirationem, quin & invidiam movere possit, futura tamen eorum conditio erit commiseratione dignissima. Similes enim sunt graculo in fabulis, qui deciduis aliarum avium plumis sese magnifice ornavit, at dum quæque harum sua repetere spolia cœpit, sibi relicta in omnium contemptum incidit.

§. V.

Contendat autem quispiam, quod ad luxum imprimis requirantur usus atque ostentatio; quamobrem quum experientia doceat, quod avarus vix audeat suum aurum & argentum contrectare, ne pecuniæ ipsius diminuantur, & quum ipse præterea Plutum suum sollicitate occultet, luxum ipsi competere negant. Enimvero robor hujus objectionis in ipsis vocabulis *usus* & *ostentationis* totum latet, quorum notiones quum admodum varient, igitur illa in antecessum a nobis sunt evolvenda. *Usus* & *possessio* alicujus rei in multis casibus habentur voces plane synonymicæ, adeo ut non minus is, qui suas

suas conservat pecunias, dici possit eisdem frui, ac ille, qui ut vanitati suae satisfaciat, totum suum dilapidat patrimonium. Soluta ingenti pecuniarum summa, Chrysolithus sibi adamantem quendam comparat pretiosum, quo obtento domum revertitur gaudii plenissimus. Meridies est, & tamen portas ac fenestrarum valvulas probe claudit, candelas in oblecto accendit cubiculo, ut singulas hedras adamantis sui, & earum refractiones tanto distinctius contempletur. Hoc autem non semel aut bis facit Chrysolithus, sed saepius quolibet die suos versat adamantes, quomodo animum & oculos suos insigni pascit voluptate. Aut igitur hic pretiosis suis utitur lapidibus, aut nemo praeterea. Haud multo aliter se vanitas habet avari. Ut Chrysolithus suos admiratur adamantes, ita avarus suum aurum & argentum. Hic enim die nocteque suas computat pecuniarum summas, omnes Regularum combinationis modos sibi sistit, eosdemque expendit, ut maxime proficuos eligat. Sicut se torquet avarus, qua ratione ex quolibet obolo proficuum ac insigne percipiat lucrum; ita quisque videt, quod usum pecuniarum nunquam negligat. Verum quidem est, quod avarus rebus ludicris parum impendat, sumptibus tamen minime parcat, quoties certa adfulget lucri spes. Qui divitiis sibi a majoribus relictis incubat, hic quidem *tenax* est, re autem ipsa non est avarus, siquidem hujus proprium est, quod sua sorte non contentus intensissimo plura indies acquirendi studio feratur, quod plane frustraneum, si congestis opibus frui nolit. Denique sicut Chrysolithus ingentem invenit delectationem, dum rutilum contemplatur adamantum splendorem; ita quoque avarus dum in diversis mensis adspicit cumulos ducatorum & thalerorum Imperialium, flavo & albo rutilantium colore, non minus exsultat. Contemplatur igitur congesta haec aedificia ex singularis visus punctis, jam

directe, jam superne, jam ex obliquo; quæ quidem consideratio tanto vividior ei obveniet, quum amœna species cum insigni etiam sit conjuncta utilitate, quæ quidem voluptas non evanescit, quod voluptuosis plerumque accidere animadvertimus, sed nova quotidie capit incrementa.

§. VI.

Sunt profecto tam avaritia quam prodigalitas duo vitia, quæ in extrema plane diversa abeunt; quapropter difficile omnino est dictu: utra earum eum in modum corrigi possit, ut in virtutem mutetur. Habet enim utraque speciem quandam virtutis, siquidem avaritia ad parcimoniam & prudentiam, prodigalitas autem ad liberalitatem & humanitatem utcunque accedat. Enimvero virtus in medio consistit, & extrema quælibet effugit. Si igitur quærat, quænam gravius & magis noxium sit vitium vel avaritia vel prodigalitas, sive utraque moraliter sive politice consideretur, fateor quæstionem hæc admodum esse ancipitem. Supponamus autem hæc quandam metamorphosin, eandemque experientiæ non contrariam, adeo ut quis prodigus fiat avarus & vicissim avarus fiat prodigus. In casu priori prodigus ille ex communi aliorum opinione censetur prudens factus, siquidem tam suæ, quam familiæ suæ salutem jam consulere incipiat: dum e contrario avarus, qui sumtus prodigi imitatur, ab illis quidem laudatur, qui fructum impensarum ipsius abunde percipiunt; prudentes autem levitatem ejus tacite saltem rident. Porro avarus tenacitate sua sibi nonnunquam nocet, attamen curam suorum saltem ita gerit, ut post obitum ejus mendicitatis squalorem non extimescant, sed ex sudore ejus commodam degere possint vitam: contra ea prodigus, dum in vivis est, familiæ suæ conditionem, nisi Attalicæ ipsi fuerint opes, indies deteriore reddidit, quam decedens ita plerumque deso-

desolatur, ut emergendi nulla fere amplius spes supersit. Melius autem procul dubio est, laudem liberalitatis non aucupari, quam beneficia illis subtrahere, quibus eadem maxime debemus. Profecto iniquum est, iustis possessoribus sua subducere, ut immerentibus eadem largiamur. Tam avarus, quam prodigus sibi ipsi nocet, uter autem eorum sibi magis obsit, haud facile dici potest. Avarus sibi ipsi necessaria denegat, ut superflua augeat; prodigus quoque praesertim circa vitae exitum necessaria non raro desiderat, quia superfluis praeter rationem usus fuit: ille inedia, hic nimia abundantia morbos contrahit, sed hujus, quam illius acutiores esse solent dolores. Si denique Politice utramque, avaritiam scilicet & prodigalitatem consideremus, primo quidem intuitu multis modis praestantior videtur prodigalitas; siquidem circulationem pecuniarum, quae ad opulentiam reliquorum civium multum confert, promoveat. Enimvero sicut prodigus rebus ludicris pretium imprimis statuit; ita illi potissimum per ipsius profusionem lucrum sentiunt, qui illas excolunt artes, quae magis ad morum corruptionem, quam ad solidam aliorum felicitatem conducunt. Prodigus enim, qui amplissimas possidet divitias, exteris invisere regiones plerumque cupit, in quibus opinionem viri opulenti tuiturus, bona sua temere dilapidat; & vicissim domum, fractam valetudinem, corruptos mores, laesam conscientiam, & aes alienum reportat; adeoque exteri majores agunt quaestus ex prodigo; quod etiam fieri solet, quamvis domi remaneat, siquidem domestica, quantumvis exquisita & affabre facta, ipsi sordeant, crepundiis autem, e longinquo petitis, ingens statuat pretium. Praeterea quum prodigus singula ad suam referat voluptatem & delectationem, viri autem bene meriti neutram promovere vel possint vel velint, hinc in adulatores tantum & homines nullius frugis bona sua confert;

virtutem subinde laudat, sed semper algere finit. Videamus nunc, quomodo se gerat avarus, hic ipse crumenas auri & argenti distentas industriae occludit, at sicubi spes lucri adfulget, fortasse non dubitat easdem referare. Esto etiam, quod avarus, dum vivit, obscuris locis thesauros suos condat; attamen post obitum ejus e carceribus suis in lucem prodeunt, & si homines coarvi quid desiderent, pecunia tamen exteris non traditur, sed posterius fructum ejus colligunt. Quæritur autem: an avarus etiam aliquando beneficus sit? Forte nec hoc negari potest, licet simul sit concedendum, quod pleraque ejus benefacta sint hamata, & quod se ipsum potissimum, etiam dum benefacit, respiciat. Ponamus enim, quod Sempronius ancipiti quadam lite detineatur, ex qua, si superior evadat, magnas obtinet divitias, si autem caussa cadat, cum ipso conclamatum erit. Ad exoptatam autem sententiam multum contribueret pecuniæ summa, qua tamen penitus destituitur, nec rationem ullam novit, ipsam impetrandi, siquidem singulis ejus cognatis ac familiaribus sit res angusta domi. Convenit igitur divitem quandam Chremetem, qui promittit quidem desideratam pecuniæ summam, sed pro insigni usura. Sempronius, in angustiis constitutus, accipit conditiones, quamvis duras sibi propositas, & ope hujus pecuniæ mutuo sumptæ superior a lite decedit, atque sic cum aliquo dispendio ingens fortunarum suarum facit compendium. Debitum autem Chremeti soluturus duritiam ejus & enormem usuram, quæ caritati, aliis hominibus debita, & legibus civilibus e diametro repugnat, reprehendit; Chremes vero urget, casum heic fuisse necessitatis & pactis ac conventis esse standum. Quocirca observamus, quod sicut intempestiva est Sempronii querela, potuit enim accipere expetitam pecuniam & non accipere, accepit autem, adeoque in hoc casu dici non potest, quod volenti facta sit

fit injuria; ita Chremetis ratiocinia speciosa tantum sunt, & aliquid ponderis tunc haberent, si amor proximi vanum tantummodo nomen & præceptum omni obligatione destitutum foret. Amici Sempronii in dubia crisi ipsam deserunt, vel saltem opem, quam tantopere desiderat, præstare nequeunt; avarus autem Sempronio succurrit, non quidem sine aliquo ejus incommodo, quod tamen mediocre est, si perpendamus, quod sine Chremetis interveniente auxilio jacturam forte tam honoris, quam fortunarum suarum fecisset. Præterea avarus solvit, quod debet, non quidem totum, sed majorem tamen ejus partem, idque præstituto tempore; prodigus autem semper de mutuando, nunquam vero de reddendo aut solvendo est sollicitus, & si quando eroget, creditores suos negligit eisque false irridet, ut voluptatum suarum ministris solvat. Denique quæ jam allata sunt non eo trahenda, quasi nomen virtutis vel avaro vel prodigo vindicare conemur; absit enim, ut augustum hoc nomen indignis tribuamus, sed ostendere tantummodo volumus, quod minor sit avari quam prodigi dementia.

§. VII.

Inter argumenta levitatis ingenii humani refert Liber Baro HOLBERG, quod senes sint magis avari, quam juvenes. Certe excusationem quandam mereri videtur juvenis, si tenax esset, quippe qui e portu solvens longum habet iter, quod absolvat; contra ea autem avarus portum, quo tendere debet, jam fere prospicit, absortum vero censetur, eo plus viatici querere, quo minus via restet. Sed quis quæso senex est, qui non putet, se annum & ultra vivere. Ceterum dantur rationes memorate levitatis eademque tam Physicæ, quam Morales. Senex enim fatiscens habitans hospitum ruinam ejus continuo metuit, adeoque opes sollicitè congerit congestasque conservat, ut futuris suis usibus consulat, nec inopie incommoda decrepitis sentiat. Contra ea juvenis, qui robur corporis ac animi experitur, nihil metuit, in diem vivit, divitias parum curat, siquidem in quolibet fortunæ casu se sibi suffecturum existimet. Præterea honorari vult senectus, que quum multiplici didicerit experientia, quod paupertas, præcipue in ætate ingravescente contentui esse soleat, igitur divitias tamquam alimicula & conceptam de se opinionem & pristinam dignitatem tuendi sollicitè custodit. Quamobrem dum omnia fere vitia cum in-

graveſcente ætate, non aliter decreſcant, ac plantæ ſuccu nutritio deſtituta
avaritia ſola cum annis adoleſcit, & majorem conſiſtentium nanciſci videtur.

§. VIII.

Quæri etſiam in hoc argumento poteſt: An avaritia cum honeſtate & probitate ita conſiſtere queat, ut avarus etſiam probus eſſe poſſit? Id quod ſimpliciter negamus: quum enim avaritia ſit vitium teterrimum, & probitas ſit virtus eximia, altera proſecto de altera ſine periculo contradictionis prædicari nequit; id quod non ſolum in theoria, ſed in praxi etſiam verum eſſe animadvertimus. Sumamus autem exemplum non vulgare ſed illuſtre ac luculentiffimum. Scilicet conſideremus ipſum Catonem Cenſorem, lumen illud Reipublicæ Romanæ, quem BALZAC, celeberrimus Auctor Gallicus, appellat ipſam probitatem humana figurâ veſtitam & ſummum juſtitie apicem: *La probité incarnée Et la Souveraine juſtice*. Attamen hæcce elogia minime quadrant in ſenectutem Catonis. Ipſe enim illum nuncupat hominem Divinum & immortalibus dignum laudibus, qui propria induſtria redditus ſuos ita auget, ut acceſſorium ſuperaret principale. Videamus autem, quid per induſtriam intellexerit. Primo exercuit uſuram maritimam, ut maximam, ita omnium iniquiſſimam. Deinde civiles & domeſticas ſumſit uſuras, non lege præſcriptas, ſed quantas cogere potuit maximas tam a civibus quam a ſuis ſervis. Ut neceſſarias impenſas minueret, ipſe una cum ſervis arabat agros, & æque tenui vidu & ſordido amiſtu utebatur. Amabat quidem, ut Pater familias, ſervos, quamdiu ipſi inſervire poſſent; ſi autem ætate proveſti aut infirmi eſſent illos conſeſtim vendidit. Si ſervi ejus forte corrumperent ſervas; ut hæc liberos parerent, utriſque pœnas pecuniarias impoſuit; quid? quod ſoluta pecunia quodvis licentia ac libidinis genus ſervis ſuis facile indulſerit. Ita autem duplici modo ſuos adauxit redditus, partim per impoſitas multas, partim per auctum ſervorum numerum. Quum uxorem ſuam amiſſiſſet Cato, ut ſumtibus parceret, uxores cum ſervis aliquamdiu habuit communes, & quum filius Catonis vaga patris libidine indignaretur, ipſum hoc modo punivit, ut ſecundas contraxerit nuptias. Præterea nuſſiam legimus, quod Cato vel obolum egenti dederit, aut civibus ſuis humanitatis præſtiterit officia. Sunt etſiam nonnulli, qui magnum hunc Catonem inſimulant, quod Delatoris partes ſæpius in republica egerit, & quod odio proſecutus ſit non tam vitia, quam homines vitioſos; præſertim ſi ſpes quedam lucri adfulgeret, ut alia reticeamus vitiorum momenta, quæ huic Viro tantopere celebrato objici ſolent. Diſcant igitur vel ex hoc exemplo atheiſmi patroni, & gentiliſmi præcones, quod gentiliſma pleræque virtutes, ſpecioſe magis, quam veræ fuerint, & cernui veneremur ſummam DEI bonitatem, qui ad veram virtutum cogitationem ex ſua gratia nos deduxit.

S. D. G.

